

॥ ३५ ॥ ३६ ॥ ३७ ॥ ३८ ॥ प्रतिज्ञातं नाम निर्वचनं करोति नराणां वित्यादिना नराजीबाः विवेकप्रतिबिम्बव्यवस्थाः अतस्तेषामयनं नरायणः स्वार्थतद्धितइत्येकोऽर्थः दर्पणादिस्वच्छं द्रव्यं प्राप्य रविमिव तत्प्रतिस्फोटः प्रवृत्तैर्नयनरश्मिभिर्भीषास्थमेव मुखं पूर्वप्रवृत्तपराक् संस्कारात्प्रत्यक्ष्णुष्वत्वाद्युपाधि यमविशिष्टं गृह्यते अन्यथा त्यंतावनुभूतपुरुषादिदर्शनं दर्पणेन स्यात् तद्विषयकं संस्काराभावात् योऽयं दर्पणेष्टः स एवायमित्युपाधितप्रत्यभिज्ञाबलाच्च न दर्पणे भिनवमुरवाध्यास इति व्युत्पादितं वेदांतकतके स्माभिः श्रुतिश्च दर्शजीवयोर्विबप्रतिबिम्बभावदर्शयति यथा ह्ययं ज्योतिरालाविवत्त्वनपो भिन्ना बहुधैको नुगच्छन् उपाधिना क्रियते मेदरूपो देवः क्षेत्रेष्वेव मजो यमात्तेति तस्माद्ब्रह्मैतन्येध्यस्तस्य जीवाख्यप्रतिबिम्बस्याविद्यादर्पणापनयेत त्रैविविलय इति युक्तं ॥ ३९ ॥ तस्य नारायणत्वे निर्वचनंतरमाह आप इति नरो जीवस्तद्विद्याकल्पितं अनुब्रुधानत्वादापः पुरुषवचसो भवतीति श्रुतेः श्वाप इति शरीरमुच्यते तदस्य पूर्वमयनं प्रवेशस्थानं उपाधिसृष्टिसमकालं हि यदा काशवदुपाधौ चित्तेः प्रवेशः उपाध्यभिमानानंतरं च जीवत्व

ये च शिष्टास्त्रयो भक्ताः फलकामाहिते मताः ॥ सर्वे च्यवनधर्मास्ते प्रतिबुद्धस्तु श्रेष्ठभाक् ॥ ३५ ॥ ब्रह्माणं शितिकंठं च याश्चान्या देवताः स्मृताः ॥ प्रबुद्धचर्याः सेवतो मामेवैष्यंति यत्परं ॥ ३६ ॥ भक्तं प्रति विशेषस्ते एष पार्थानुकीर्तितः ॥ त्वंचैवाहं च कौंतेय नरनारायणौ स्मृतौ ॥ ३७ ॥ भारावतरणार्थं तु प्रविष्टौ मानुषीतनुं ॥ जानाम्यध्यात्मयोगांश्च यो हं यस्माच्च भारत ॥ ३८ ॥ निवृत्तिलक्षणो धर्मस्तथाभ्युदयिकोऽपि च ॥ नराणामयनं स्यात्तमहमेकः सनातनः ॥ ३९ ॥ आपो नारा इति प्रोक्ता आपो वै नरसूनुवः ॥ अयनं ममतत्पूर्वमतो नारायणोऽहं ॥ ४० ॥ छादयामि जगद्विभ्रं भूत्वा सूर्य इवांशुभिः ॥ सर्वभूताधिवासश्च वासुदेवस्ततोऽहं ॥ ४१ ॥ गतिश्च सर्वभूतानां प्रजनश्चापि भारत ॥ व्याप्ता मे रोदसी पार्थ कांतिश्चाभ्यधिकामम ॥ ४२ ॥ अधिभूतानि चातेषु तदिच्छंश्चास्मि भारत ॥ क्रमणाच्चाप्यहं पार्थ विष्णुरित्यभि संज्ञितः ॥ ४३ ॥ दमात्सिर्द्विपरीप्संतो मां जनाः कामयंति ह ॥ दिवं चोर्वीचमध्यं च तस्माद्दामोदरोऽहं ॥ ४४ ॥

भिति विवेकः अत उक्तं ममतत्पूर्वमयनमिति ॥ ४० ॥ वासयत्याच्छादयति विभ्रं वसत्यस्मिन् विभ्रमिति वाचस्तुः वस आच्छादेन वस निवास इत्यनयो ह्ये स चासौ देवश्चेति बाष्पदेव इत्यर्थः एतेन ईशावास्यमिदं सर्वं कर्माख्यं सर्वभूताधिवास इति श्रुत्योऽर्थः संगृहीतः ॥ ४१ ॥ विच्छगते तु दादिः विच्छदीमौ चुरादिः विषुसे च नेश्वादिः विष्णुव्याप्तौ जुहोत्यादिः विशप्रवेशेनेनुदादिः णुप्रस्रवणेऽदादिः एतेषामन्यतमस्य रूपं विष्णुरित्यभिप्रेत्याह गतिरिति विच्छंति गच्छंति लीयंते स्मिन् विच्छंत्यस्माहोका इति वावेवेष्टिव्यामोतीति वा विच्छयति वीप्यत इति वा ॥ ४२ ॥ अधिभूतानि सर्वाणि प्राणिजातानि दिव्या दिव्यानि अंतेषु देहावसानेषु यद्ब्रह्म इच्छन् एच्छन् आडभाव आर्षः इच्छितवन्ति तदस्मि सर्वकामप्रपूरकमिति विशेषेण स्मृतिप्रसूतवतिका मक्षरीरमिति वाचकारात्सिचति जीवनं प्रविशति तदयं कामतिका र्यमिति वा विष्णुरित्यर्थः एतेन गच्छंत्यस्मिन्नागच्छंति च यस्मात्पजाः येनाहंतं ब्रह्म दिवं मही च तस्य आसा सर्वमिदं विभाति यद्विच्छंते तेषां च रंति तद्धावतोऽप्यानल्येतीति अन्मादो वस्तुदान इत्यादि श्रुत्यर्थ उक्तः ॥ ४३ ॥ दमनं दामस्तेन उग्र उत्कर्षेण च्छंति पाशुवंति स्वर्गादिकं यस्यादिति दामोदर इत्यभिप्रेत्याह दमादिति ॥ ४४ ॥